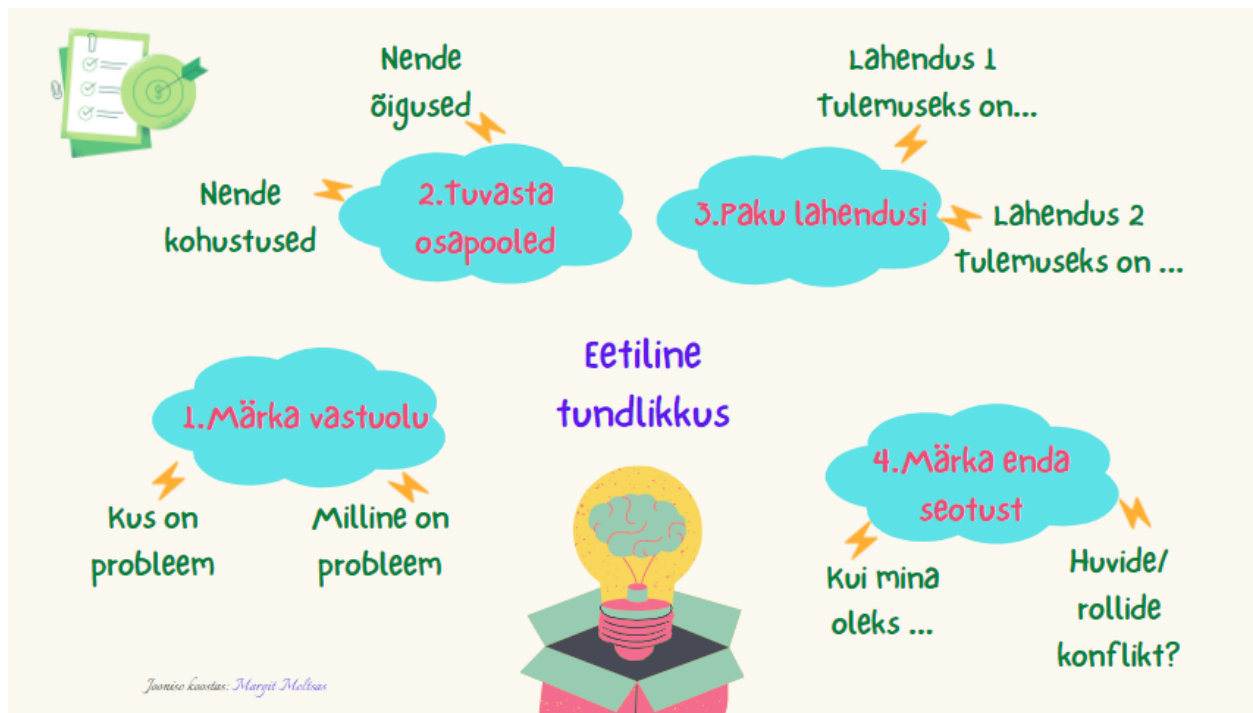

Haridusjuhi eetiline tundlikkus - lahenduspõhi

Juhtum

Ühel päeval, keset õppeaastat tuli kooliuksest sisse pere, kes oli aastaid Brasiilias elanud. Nüüd, kui laps peaks käima neljandas klassis olid vanemad valiku ees, kas jääda edasi välismaale või ikkagi tulla tagasi Eestisse. Kuna nad leidsid, et laps saab parema hariduse Eesti koolis, koliti tagasi. Koolis hinnati lapse teadmiste ja oskuste taset õppekava suhtes ning õppenõukogu otsustas, et laps jätkab kolmandas klassis.

Lapsevanem ei olnud rahul sellega, et tema laps peab "istuma jääma". Kool on väike ja hubane, puudu on küll tugispetsialistidest, kuid juhi arvates on neil praegu kõik hästi, nad tulevad toime. Vanemad andsid vestlusel teada, et koolis, kus nende laps varem käis, oli tavaks vanemaid kaasata, väga palju oli ühiseid üritusi, klassi vanemad käisid tihedalt läbi ja tundsid üksteist hästi.

Nad uurisid, kas see on nii ka siin ja kas nad saaks teiste vanemate kontaktandmed. Direktor vastas, et kool on ennekõike siiski õppimise koht ning oluline on, et vanemad saavad pädevaid õpetajaid usaldades rahulikult tööl käia ja kindlasti ta ei või teiste vanemate kontakte jagada.

Õige pea hakkasid lapsel tekkima probleemid. Iga päev sai ta märkusi, et on püsimatu ja räägib vahele, ta on sattunud kaklustesse, sest armastab nügida ja kontakti. Laste vanemad helistavad juba igal nädalal kooli ja paluvad juhil midagi ette võtta. Ema on väga mures, sest laps on kodus ka trotslikuks muutunud. Ta võtab ühendust klassijuhatajaga, kes kuulab mure ära, kuid tõdeb, et lapse jaoks on kolmandas klassis õppimine üle jõu käiv, ta ei saa sageli tekstidest aru, ei jõua teistega samas tempos püsida, ärritub seetõttu.

Õpetaja on rääkinud kooli juhiga vajadusest pakkuda lapsele eripedagoogi tuge ja lisa eesti keele õpet, kuid juht on arvamusel, et kasvatamatust ning ebaviisakust ei saa peita erivajaduse sildi taha. See, mis on Brasiilias lubatud, ei ole siin kohane ja sellega peab pere arvestama. Ema tunneb, et ei ole abi saanud ja tema pojale tehakse liiga ning pöördub kooli hoolekogu poole. Tema ettepanek on, et kool võiks võtta kasutusele mõne kiusamist ennetava meetodika, kas näiteks VEPA või KIVA. Direktor väidab, et probleem ei ole kiusamises, vaid lapse kasvatamatuses ja õpetajatel ei ole aega programmides osalemiseks, nende töökoormus on niigi suur.

1. Märkake vastuolu: milles seisneb probleem? On neid mitu?

Probleem: poole õppeaasta pealt vahetada kooli ja tulla lapsega välismaalt Eesti kooli.
Probleem: koolis ei ole tugispetsialisti.
Probleem: ei ole kogukonda (kool ei kaasa lapsevanemaid)
Probleem: laps ei saa Eesti koolis hakkama ja ärritub.
Probleem: koolijuht ei näe probleemi seal kus see on ilmselge.
Probleem: koolis puudub kiusamisvaba programm.
Probleem: õpetajate töökoormus on suur.

2. Kes on selle juhtumiga seotud ja millised on nende rollid (näiteks juht, lapsevanem, sõber jne)?

Laps ja tema vanemad, teised lapsevanemad, koolijuht, klassijuhataja, õpetajad, kooli hoolekogu, teised lapsed.

3. Mõelge, milliseid emotsioone erinevad osapooled kogevad?

Määra selle juhtumiga seotud osapoolte üldnimelikud õigused ja kohustused.

Laps on segaduses, sest eesti keel on tema jaoks raske ja ta ei ole uues koolis veel harjunud, see tekitab temas ärevust, tal puudub tugiisik, kes aitaks tal uues koolis kohaneda.

Lapse vanemad on mures, sest nad näevad, et kool ei paku lapsele piisavalt abi ja ei liitu ka kiusamist ennetava metoodikaga. Vanemad tunnevad jõuetust, sest peavad pidevalt kooliga suhtlema ja tulemust ei ole.

Teised lapsevanemad on mures, sest nende lapsed ei saa korralikult õppida, kuna üks laps vajab pidevalt tähelepanu ja kiusab nende lapsi.

Koolijuht tunneb, et halvasti käituva lapse vanemad ei oska oma last kasvatada ja kool ei peaks siinkohal sekkuma, see on kodu tegemata töö. Koolis on õpetajatel niigi palju tööd ja lisaraha ühe lapse jaoks ei ole kuskilt võtta.

Klassijuhataja on nõutu, sest ta näeb, et lapsel on probleemid ja näeb ka probleemile lahendust, aga koolijuht ei ole sellega nõus. Klassijuhataja on seetõttu pinges ja ärevil, kuna probleem aina süveneb. Õpetajad on raskustes, sest neil puudub vastav koolitus, et sellises olukorras toime tulla. Nad oleks hea meelega nõus mõne sobiva koolituse läbima, kui neile seda võimaldataks.

Kooli hoolekogu näeb probleemi ja peab vajalikuks see lahendada.

Teised lapsed on segaduses, sest nüüd on ühe õpilase pärast nii palju sekeldusi ja nad ei saa korralikult tundides keskenduda õppimisele.

Lapsel on õigus saada õiglase kohtlemise osaliseks ja tal on õigus tugispetsialisti abile (kui tal on õpiraskused). Lapsel on kohustus koolis käituda viisakalt ja lugupidavalt teiste inimeste vastu, käia koolis ja õppida.

Lapse vanematel on õigus saada oma probleemile lahendus ja olla kooli poolt kaasatud. Neil on kohustus märgata probleemi ja tegeleda sellega, et nende laps saaks abi.

Teised lapsevanemad: neil on õigus saada lahendus oma probleemile, et nende lapsed saaksid rahulikult koolis õppida.

Koolijuhi õigus on olla sellistest olukordadest teadlik. Koolijuhi kohustus on lahendada probleem ja pakkuda lapsele vajalikku tugispetsialisti.

Klassijuhataja õigus on probleemi korral saada tuge. Klassijuhataja kohustus on märgata probleeme ja sekkuda. Samal ajal peab klassijuhataja hoolitsema ka teiste õpilaste heaolu eest.

Õpetajate õigus on saada vajalik koolitus, et nad oskaksid erivajadusega hakkama saada. Õpetajate kohustus on kõiki lapsi kohelda võrdselt.

Kooli hoolekogu õigus on olla informeeritud ja probleemidest teadlik. Kohustus on leida probleemile lahendus.

Teised lapsed: nende õigus on samuti koolis käia nii, et neil oleks seal hea olla. Kohustus on kohelda kõiki inimesi lugupidavalt, käia koolis ja õppida.

4. Millised on võimalikud lahendused? Kirjeldage 1-3 lahendust ja kaaluge neid lähtudes järgmistest vaatepunktidest (vajadusel täiendage oma lahendusi):

- Millised hüved ja kahjud kedagi mõjutavad?
- Milliseid üldkehtivaid reegleid tuleb järgida?
- Kuidas hea inimene seda dilemmat lahendaks?

Lahendus 1 - Koolijuht tunnistab probleemi olemasolu, tagab lapsele tugispetsialisti ja lisa eesti keele õppe ning organiseerib kõikidele kooli töötajatele HEV koolituse. Lisaks kaasab kooli tegemistesse rohkem lapsevanemaid, et tekiks suurem kogukonna tunne ja lapsevanemad saavad vajadusel üksteiselt abi küsida ja üksteisele toetuda.

Lahendus 2 - Lapsevanemad võtavad oma lapse koolist ära ja panevad ta kas teise kooli või kolivad välismaale tagasi.

Lahendus 3 - Kooli hoolekogu võtab probleemi lahendamise enda kätte ja teeb kooli juhile vajalikud ettepanekud, et probleem saaks lahendatud PGS § 73 lg 1.

Lahendus 4 - klassijuhataja ja õpetajad koonduvad kokku ja nõuavad HEV koolitust ja lapsele tugispetsialisti, vastasel juhul alustavad streigiga.

5. Kui teie oleksite sellises situatsioonis, kas tunneksite huvide või rollide konflikti? Võtke aluseks eetilise ja õiglase haridusjuhi mudeli neli valdkonda (vt tabelit lõpus) - analüüsige ja tehke ettepanekuid, milliste pädevuste arendamine aitaks selliseid situatsioone vältida.

Tunneme huvide konflikti, selleks et probleem saaks lahenduse, tuleks arendada järgmisi pädevusi:

AVATUD KOOLIKULTUUR:

Suhtlen oma inimestega kui võrdsete partneritega.

MINU INIMESTE VAJADUSED:

Tunnen huvi ja arvestan oma inimeste vajadustega.

Toetan oma inimeste personaalset arengut.

MINU ARENGUVAJADUSED:

Märkan ja julgen tunnistada oma eksimusi.

Hoolitsen oma inimeste vajaduste eest enne isiklikke vajadusi.

Olen empaatiline ja inimestega suhtlemine on minu tugev külge.

Tegelen pidevalt enesearenguga ja innustan inimesi ennast pidevalt arendama.

Oskan vajadusel abi küsida.

Delegeerin ülesandeid ning olen lahendustele orienteeritud.

Olen aus ja õiglane, ei diskrimineeri.

KOGUKONNA ARENDAMINE:

Loon keskkonna, kus inimesed julgevad anda ausat tagasisidet ja jääda eriarvamusele.
Märkan inimeste tugevusi ja kaasan neid erinevatesse tegevustesse.
Tagan asutuses ühised väärtused ja uskumused.
Suudan tagada vastastikuse usalduse.

6. Mida sa analüüsi käigus õppisid? Kas sellise analüüsi läbi tegemine aitab eetilisi dilemmasid edaspidi märgata?

Õiglase ja eetilise haridusjuhi kompetentsid

Joonise autor: Margit Meltsas

Olen olemas
kõigi jaoks

Toetan ja
arvestan

Märkan ja
hoolitsen

Austan ja
kaasan

Avatud kooli- kultuur

- Olen oma inimestele kättesaadav, minu uks on alati avatud
- Suhtlen oma inimestega kui võrdsete partneritega
- Loon keskkonna, et minu inimesed julgevad oma muredega minu poole pöörduda

Minu inimeste vajadused

- Julgen oma inimeste eest seista
- Tunnen huvi ja arvestan oma inimeste vajadustega
- Toetan oma inimeste personaalset arengut
- Tegelen uute juhtide kasvatamisega

Minu arengu- vajadused

- Märkan ja julgen tunnistada oma eksimusi
- Loon ja selgitan asutuse visiooni koostöös oma inimestega
- Hoolitsen oma inimeste vajaduste eest enne isiklikke vajadusi
- Olen empaatiline ja inimestega suhtlemine on minu tugev külg
- Tegelen pidevalt enesearenguga ja innustan inimesi ennast pidevalt arendama
- Oskan vajadusel abi küsida
- Delegeerin ülesandeid ning olen lahendustele orienteeritud
- Olen aus ja õiglane, ei diskrimineeri

Kogukonna arendamine

- Loon keskkonna, kus inimesed julgevad anda ausat tagasisidet ja jääda eriarvamusele
- Märkan inimeste tugevusi ja kaasan neid erinevatesse tegevustesse
- Tagan asutuses ühised väärtused ja uskumused
- Veendun, et inimesed teavad meie asutuse kokkuleppeid ning tegutsevad ja käituvad nendele vastavalt
- Suudan tagada vastastikuse usalduse

Allikad: Trevino et al, 2003; Crews, 2015; Avolio and Gardner, 2005; Cardona 2000; Eisenschmidt et al, 2019; Tammeleht, Lofström, Rodrigues-Triana, 2022)